

REPERTORIUM VAN TIJDSCHRIFTLITERATUUR OP HET GEBIED VAN ACCOUNTANCY EN BEDRIJFSHUISHOUDKUNDE

*Samengesteld door de Stichting voor
Economisch Onderzoek der Universiteit
van Amsterdam, redactie: Mevr. Dra E.
Hijmans*

A. ACCOUNTANCY

II. HET ACCOUNTANTSBEROEP

De openbare accountants en de fiscus

Doorn, Drs W. J. van — Behandeld wordt de vraag, hoe de toestand waarbij de openbare accountant als belastingconsulent optreedt, in de praktijk voldoet, en welke problemen zich daarbij kunnen voordoen.

Het blijkt dat vele accountants, zelfs ook Niva- en Vaga-leden, ernstig te kort schieten bij hun werk als belastingconsulent.

Heeft de accountant zowel de volledige controle als de aangiften te verzorgen, dan dient hij ervoor te zorgen dat eventuele in het accountantsrapport gemaakte voorbehouden ook bij de fiscale balans tot uiting komen, hetgeen niet altijd gebeurt.

Doet de directie zelf de aangifte, dan bestaat het gevaar van misbruik van de accountantsverklaring, hetgeen onmogelijk gemaakt zou moeten worden.

Bij het verzorgen van aangiften zonder dat de accountant de volledige controle heeft, dient duidelijk tot uiting te worden gebracht dat hij niet kan instaan voor de volledige juistheid.

Schrijver wijst op de wenselijkheid om de mogelijkheid te openen om klachten in te dienen wanneer accountants ernstige onjuistheden begaan bij hun werk als belastingadviseur.

A II - 1 *Maandblad voor Accountancy en Bedrijfshuishoudkunde, October 1952.*
E 332.42 : E 635.451 ¹⁾

B. BEDRIJFSHUISHOUDKUNDE

a. ALGEMENE BEDRIJFSHUISHOUDKUNDE

III. WAARNEMINGSMIDDELEN

Applying the Statistical Method to Time Study Problems

Abruzzi, Adam. — Tijdstudie wordt veelal gedoodverfd als een gebied dat zich niet zou lenen voor exacte berekeningen, het „subjectieve element” zou daarvoor te belangrijk zijn. Schrijver meent echter dat het hier evenals overal waar met getallen wordt gewerkt, noodzakelijk is de grootte van de mogelijke afwijkingen en de foutenkans langs statistische weg te onderzoeken.

Evenals bij de kwaliteitscontrole kan men hier met bekende statistische methoden

¹⁾ In het vervolg zal onder elk artikel, behalve het gebruikelijke nummer van de MAB-code, ook een classificatienummer worden vermeld dat is ontleend aan de onlangs gereedgekomen „Decimale Classificatie-Code voor de Economische Wetenschappen” uitgebracht door de Stichting voor Economisch Onderzoek der Universiteit van Amsterdam.

Deze code is op aanvraag verkrijgbaar bij de S.E.O., Kloveniersburgwal 72, tegen betaling van f 25.— per exemplaar. Desgewenst zijn de bedrijfseconomische onderdelen (E 136: Offers, Kosten en Kostprijs, E 32 en E 34: Financiering, E 6: Economische Orde, Organisatie en Politiek, en E 7: Administratieve Inrichting, registratuur en Verslaglegging; tezamen met de Inleiding leverbaar tegen betaling van f 16.— per exemplaar.

veel bereiken: gemiddelde, mediaan, standaarddeviatie en spreiding zijn ook bij de tijdstudie bruikbaar, en de theorie omtrent steekproeven kan hier niet worden gemist.

Het artikel bevat voorbeelden van de werkwijzen die toegepast kunnen worden.

B a III - 2

E 761.1 : E 641.214.21

The Time Study Engineer, Augustus 1952

IV. LEER VAN DE KOSTPRIJS EN DE PRIJSVORMING

Cost Accounting in Sound Business Decisions

Arnstein, William. — De kostprijs heeft een tweeledige functie; naast de bewaking van de efficiency dient zij het nemen van beslissingen ten aanzien van commerciële en financiële politiek.

Vooraf bij het gebruik van de cijfers voor de laatst genoemde doeleinden heeft de leiding behoefte aan goede voorlichting omtrent aard en bruikbaarheid der cijfers. Het is de administrator die deze moet geven, en op deze wijze heeft hij een niet onbelangrijk aandeel in de bedrijfspolitiek, hoewel uiteraard naast de kosten ook geheel andere motieven een rol bij de beslissingen spelen.

Aan de hand van een viertal casusposities worden richtlijnen ontwikkeld voor verkrijging van de kostencijfers welke relevant zijn bij beslissingen omtrent „zelf maken of kopen”, „al dan niet aanschaffen van arbeidsbesparende machines”, „prijszetting voor een monopolioide markt”, en „prijszetting voor een markt met concurrentie”.

Tenslotte wordt nog in het algemeen gewezen op het belang van snel produceren der cijfers, en op de waarde van alternatieve berekeningen, ook voor het vaststellen van de invloed van eventueel gemaakte schattingsfouten. Bij elk kostprijscijfer behoort te worden vermeld, voor welk doel het is opgesteld.

B a IV 2 b

E 136.321

Naca Bulletin, Juni 1952

Het break even point

Prange, Dr A. J. A. — Het break even point wordt gevonden door in een assensstelsel, waarbij op de x-as de bedrijfsbezetting in procenten wordt uitgezet, en op de y-as de geldbedragen, twee lijnen te construeren die resp. het verloop van de totale kosten — waarbij de variabele kosten steeds proportioneel worden gedacht — en de opbrengsten bij verschillende bedrijfsbezetting weergeven. Het snijpunt is het gezochte break even point.

Schrijver wijst op de bezwaren tegen het gebruik van een dergelijke wijze van voorstellen. Het interval van een bedrijfsbezetting variërend van 0 tot 100 % is ondoelmatig groot; in dit interval zijn de kostenlijnen beslist geen rechten, terwijl men bovendien van het verloop in de nabijheid van de oorsprong niets weet. Iets anders is het, als men het verloop wil nagaan in het interval 95-100 of 95-105 %. Maar ook dan moet men met conclusies nog uitermate voorzichtig zijn. Dit wordt nog nader geïllustreerd waarna schrijver concludeert, dat de grafische voorstelling van het break even point in feite geen enkel probleem oplost, maar, mits voorzichtig getekend, een aardige illustratie is, van wat de bedrijfsleider uit zijn cijfermateriaal reeds moet weten.

B a IV - 2c

E 136.24

Maandblad voor Bedrijfsadministratie, Juli 1952

The Determination of Business Income in Times of Rising Prices

Wilkinson, E. D. — In dit artikel wordt onderzocht, in hoeverre verandering van de algemeen gebruikelijke wijze van administreren, met name van de waarde van voorraden en duurzame productiemiddelen, gewenst en mogelijk is. De uitvoerige beschouwing leidt tot de conclusie, dat de wenselijkheid om uit te gaan van een of ander stelsel dat de vervangingswaarde benadert, wel vaststaat.

Echter wordt uitdrukkelijk gewaarschuwd tegen het zonder meer en individueel verlaten van de traditionele administratie-beginselen.

B a IV - 8

E 136.322

The Accountants' Journal, Juni 1952

V. LEER VAN DE FINANCIERING

Overheidsleningen op de Kapitaalmarkt

Mil, Mej. M. H. M. van — Na een bespreking van de ontwikkeling van het rentegamma van de Overheid, wordt het verband tussen deviezenvoorraad en rentestand geschetst en gewezen op de vermindering van de vlottende schuld der gemeenten.

Vervolgens wordt geconstateerd, dat er nog steeds weinig belangstelling voor risicodragend kapitaal bestaat, waarschijnlijk tengevolge van de vrees voor depressie. Het grotere aanbod van kapitaal dat o.m. het gevolg was van de kapitaalaanwas bij de institutionele beleggers en van de toename van het geldvolume, vond dus zijn weg naar de markt voor risicomijdend kapitaal en met name ook naar de markt voor gemeenteobligaties. Tenslotte wordt nagegaan, welke gevolgen zijn te verwachten van de nieuwe investeringen van de zijde van de ondernemingen, welke nodig zullen zijn teneinde de werkgelegenheid op peil te houden.

B a V - 5

E 332.221 : E 325.2

Maandblad voor Bedrijfsadministratie, September 1952

VI. LEER VAN DE ORGANISATIE

Questionnaire pour l'introduction de produits industriels nouveaux

U.S. Department of Commerce, Washington. — Een zeer uitgewerkte vragenlijst welke is opgesteld als steun voor producenten die het ter markt brengen van een nieuw product overwegen. In de inleiding wordt ernstig gewaarschuwd tegen het te lichtvaardig afgaan op optimistische veronderstellingen en niet genoeg gefundeerde conclusies. De vragenlijst dwingt de gebruiker, zich stap voor stap nauwkeurig te bezinnen op de werkelijke vooruitzichten.

B a VI - 12

E 641.254

Organisation Scientifique, Juni en Juli 1952

Higher productivity by mechanized materials movement

Surliman, O. — Het mechanisch verplaatsen van materiaal is een eerste vereiste voor hogere productiviteit. Schrijver acht het daarom verontrustend dat de toename van de omzet van werktuigen voor mechanische verplaatsing in 1951 veel geringer was dan de toename bij gereedschapswerktuigen en andere duurzame productiemiddelen. De belangrijkste oorzaak hiervan is de belemmering van de import van Amerikaans materiaal.

In Amerika is de ontwikkeling op dit gebied heel wat sneller geweest door de hoge kosten van de ongeschoolde arbeid.

Men moet het intern vervoer zien als een verlengstuk van het extern vervoer en het zodanig inrichten dat op de overlaadplaatsen geen nieuwe bewerkingen behoeven te worden uitgevoerd, zoals opnieuw inpakken. Schrijver behandelt de technische mogelijkheden van enige vervoermiddelen waarbij o.a. naar voren komt het probleem van de breedte van de doorgangswegen in het magazijn. Er is een grote mate van mechanisatie mogelijk.¹⁾ Een van de mogelijkheden is om een geparcelleerd productieproces om te zetten in een roterend proces, zoals b.v. geschiedt bij invoering van de machine voor het vullen en kurken van flessen. Aan de ontwikkeling staan geen technische moeilijkheden meer in de weg, zodat de aanwending ervan alleen afhangt van kostenoverwegingen.

B a VI - 19

E 641.234

Business, the Journal of management in industry, Juni 1952

New Shears for Cost Cutters

Heimer, Edwin J. — Hoewel al sinds 35 jaar mechanische hulpmiddelen voor materiaalverplaatsing bestaan, wordt hieraan te weinig aandacht besteed door de toelevering. 33% van de productiekosten zijn kosten van verplaatsing van materiaal. Men moet dit echter niet als verspilling zien want die verplaatsing brengt nuttigheid van tijd en van plaats. Het percentage van de ongevallen dat veroorzaakt wordt door het verkeerd hanteren van materialen is verder zeer hoog. Ook dit wordt sterk verlaagd door mechanisering van het interne vervoer. Het blijkt dat nog maar weinig industrieën een „materials handling engineer“ hebben. Aan deze functionaris worden vele eisen gesteld, hij moet zorgen dat het gehele interne vervoer zo efficiënt mogelijk verloopt.

Het is gebleken dat het mechaniseren van de materiaalverplaatsing aanzienlijke kostenvermindering met zich brengt o.a. ook doordat de magazijnruimte veel beter benut kan worden.

Het is niet noodzakelijk dat men over een nieuw gebouw beschikt om de voordelen van deze mechanisatie te verkrijgen, hoewel soms in oude gebouwen moeilijkheden ontstaan wat betreft het draagvermogen van de vloeren. Weinig industrieën zijn op de hoogte van hun uitgaven voor materiaalverplaatsing. Schrijver acht het een eerste ver-

¹⁾ Zie ook het artikel van R. Spark: *Using punched cards to control production* in *Business* van Nov. 1951, opgenomen in *M.A.B. Repertorium*, Februari 1952, pag. 86.

eiste om dit nauwkeurig bij te houden, omdat men pas dan een basis heeft om dit probleem aan te pakken.

B a VI - 19
E 641.234

Dun's Review, Juli 1952

De administratieve routinewerker

Oost, C. van — De Nederlandse Vereniging voor Bedrijfspsychologie heeft een bijeenkomst gehouden die geheel aan de vraagstukken rondom de administratieve routine-arbeid was gewijd.

Drs F. J. Hogewind, psycholoog, deelde mede, dat de routinewerkers voorkomen in de hogere salarischgroepen zowel als in de lagere, terwijl tal van hoger gesalarieerden van hun arbeid zelf routinewerk hebben gemaakt. De routinewerker weet zich gemakkelijk vervangbaar, mist bestaanszekerheid en ondervindt hiervan de gevolgen. Door meer waardering en hulp bij studie moet hij gesteund worden om vooruit te komen.

Dr M. R. Alphen de Veer, bedrijfsarts, zeide dat een belangrijk deel der fysieke stoornissen worden veroorzaakt door psychische spanningen, o.a. door het routinewerk. Bij fabrieks werkzaamheden kan men aan andere dingen denken, het administratieve routinewerk echter vereist concentratie.

Dr Ph. J. Idenburg gaf een overzicht van het routinewerk bij het Centraal Bureau voor de Statistiek. De vroegere verticale organisatie werd vervangen door een horizontale, waarbij de te verrichten functie tot eenheid werd gekozen. Uitgangspunt was de doorstromingsgedachte. Men trekt jeugdige personen aan die dit routinewerk niet langer dan twee jaar zullen verrichten. Het C.B.S. stimuleert en betaalt avondstudie voor deze krachten en zoekt na die twee jaar een geschikte werkkring voor hen.

B a VI - 23

Tijdschrift voor Efficiënte Bedrijfs Organisatie, Juni 1952

E 641.21 : E 741.21

VII. LEER VAN DE ARBEIDSVOORWAARDEN

Job grading for office workers

Dyer, Philip F. — De leiding van een kantoor heeft een aantal werkzaamheden te verrichten, waarvoor zij beschikt over een aantal werkkrachten. Iedere werkzaamheid moet worden uitgevoerd door de hiervoor meest geschikte kracht. In een kleine zaak kan de leiding dit door dagelijkse ervaring gemakkelijk overzien. Bij een grotere zaak echter is het contact tussen de leiding en de employees minder nauw en daardoor moet de leiding voor selectie en promotie van het personeel vertrouwen op rapporten. Analooq aan de werkclassificatie in een fabriek heeft men in Engeland en de U.S.A. onderzocht of het mogelijk is ook het kantoorwerk te classificeren. Men kwam tot 6 klassen van ingewikkeldheid en verantwoordelijkheid van het werk met daarnaast een lijst van 14 kantoorwerkzaamheden die classificatie mogelijk maken en 13 handelingen die voorkomen bij vele werkzaamheden. Men heeft ook getracht om de salarissen te verbinden aan de klassenindeling.

Men heeft bij de classificatie onderscheid gemaakt in het werk van lagere employees — meest routinewerk — en van hogere employees met een indeling naar 4 categorieën.

B a VII - 2

Business, the Journal of management in industry, Juni 1952

E 641.212.2 : E 741.21

Judgments of normal workplace by nontrained people

Lifson, K. A. — Dit artikel bevat het verslag van een experiment met de „Multi-image Pace Rating Loop”, een filmstrook welke werd samengesteld om houvast te verkrijgen bij het beoordelen van arbeidstemp. De strook toont tegelijkertijd twaalf snelheden bij het verrichten van eenzelfde taak. Men heeft nu aan een aantal belangstellenden uit het publiek dat een tentoonstelling bezocht, gevraagd om aan te geven welke snelheid volgens hen „normaal” was. Het resultaat is bevredigend geweest in zoverre dat bijna 1/3 van de deelnemers dezelfde snelheid koos, terwijl meer dan de helft bleef binnen afwijkingsgrenzen van 5 % van deze snelheid.

De gemiddelde „normale” snelheid die de deelnemers aan het experiment kozen, was slechts 1.8 % hoger dan de snelheid die tevoren door een aantal tijdstudiespecialisten als „normaal” was aangegeven. In het artikel wordt uit een en ander geconcludeerd, dat er inderdaad zoiets bestaat als een „normaal werktempo”.

B a VII - 5

The Time Study Engineer, Juni 1952

E 641.214.22

De economische betekenis van het bedrijfspsychologische werk

Huiskamp, J. — De praktijk heeft uitgewezen dat bij het streven naar „de juiste man op de juiste plaats” de kosten besteed aan het psychologische onderzoek dubbel en dwars worden goedge maakt door de besparingen die daardoor ontstaan. Stelt men b.v. een afdelingsbaas aan, die niet voor zijn taak berekend is, dan zal het hem misschien wel lukken een redelijke productie te verkrijgen, maar anderzijds ziet men dan veelal symptomen die de rentabiliteit ernstig afbreuk doen. Deze symptomen zijn o.a. een hoger ziektepercentage dan normaal, een sterker verloop, spanningen onder de arbeiders, geringere zorg voor machines en gereedschappen enz.

De bedrijfspsychologie richt zich echter niet alleen op het individu, maar ook — steeds meer — op het samenspel der individuen in de onderneming. Het is algemeen bekend, dat de invloed van de groep op de productie een sterk negatieve kan zijn. De groep kan echter ook een positieve invloed uitoefenen en het bedrijfspsychologisch werk zal zich in de toekomst steeds meer gaan richten op het teamwork in het bedrijf. Langs deze weg kan meer arbeidsvreugde en arbeidsvrede verkregen worden en het bedrijfsorganisme zal veel gezonder worden, omdat uit de veelheid van elkaar vaak bestrijdende delen een eenheid kan worden geschapen waarbij het individuele en het gemeenschappelijk belang in elkanders verlengde zijn komen te liggen. De economische betekenis hiervan kan zelfs niet bij benadering geschat worden; nochtans lijkt deze weg de meest aangewezen. De toekomst zal leren of men hiermede beter in staat zal zijn het hoofd te bieden aan de vele moeilijkheden, waarvoor onze industrie thans is gesteld.

B a VII - 5

Tijdschrift voor Efficiëntie en Documentatie.

Speciaal nummer Bedrijfspsychologie en efficiëntie, Juni 1952

E 641.212.47 : E 641.212.3

De film als hulpmiddel bij de opleiding van prestatieschatters

Diepenhorst, Dr A. I. — Voor de oefening in en de verbetering van het prestatieschatten wordt in Amerika gebruik gemaakt van films met behulp waarvan de tijdwaarnemer in de gelegenheid geseld wordt zijn eigen oordeel te controleren met dat van experts. Daar men in Nederland soortgelijke plannen heeft, onderwerpt schrijver deze methode aan een kritische bespreking. Zijn oordeel luidt niet gunstig: het element waaraan deze films waarde zouden hebben kunnen ontleenen, de toetsing van het vooroordeel inzake de „normale” prestatie zelve en de daarmee samenhangende factoren, wordt volkomen gemist. Bij de vervaardiging van Nederlandse films zal men dan ook goed doen het Amerikaanse voorbeeld niet zonder meer over te nemen. De onvruchtbare „universaliteit” dient men te laten vallen; men zal nauw aan moeten knopen bij een eenvoudige methode van prestatieschatten waarnaast men tabellen voor verschillende systemen kan uitwerken. Men geve echter niet alleen de eindcijfers, maar volgde iedere methode zorgvuldig stap voor stap.

B a VII - 5

Maandblad voor Accountancy en Bedrijfshuishoudkunde, Juli 1952

E 641.214.22

Deutsche Erfahrungen mit der T.W.I. — Arbeit

Hiller, Egmont. — Er zijn veel argumenten voor en tegen de T.W.I.: Training within industry. Het voornaamste argument ertegen is dat de T.W.I. het gebruiken van recepten is.

De T.W.I. valt uiteen in cursussen voor het onderricht van medewerkers, leggen van betrekkingen met medewerkers, arbeidsverbetering en de techniek van onderlinge uitwisseling van gedachten.

De onderwijsmethode met haar verschillende hulpmiddelen heeft het mogelijk gemaakt de T.W.I. niet alleen als een sociale, maar ook als een bedrijfseconomische opgaaf te waarden, waarvan de resultaten quantitatief aan te tonen zijn. Een groot voordeel is dat de leertijd verkort wordt, zodat de arbeider sneller stukloon kan krijgen.

De betrekkingen met de medewerkers vormen het moeilijkste onderdeel van de T.W.I. waarbij zeer veel afhangt van de persoon van de onderwijzer.

Bij de arbeidsverbetering gaat het om het gadeslaan van eigen arbeid, het mededenken en het kritisch beoordelen. Dit is een noodzakelijke aanvulling van het werk van arbeidsanalysten en tijdstudie-mensen. Men moet de arbeider echter eerst overtuigen dat de bedoeling van verbetering niet in de eerste plaats is om zijn werktempo op te voeren, maar om hem in staat te stellen zijn werk met minder inspanning te verrichten. Hij moet ook de zekerheid hebben dat hij van de materiële voordelen ook een deel ontvangt.

De onderlinge uitwisseling van gedachten kan schriftelijk of door voordrachten plaats vinden, maar de voorkeur dient te worden gegeven aan samenkomsten daar de arbeider dan gedwongen is actief deel te nemen.

De T.W.I. mag geen incidenteel karakter dragen, doch moet steeds weer opgefrist worden.

B a VII - 7

Industrielle Organisation, 1952 No. 5

E 641.212.461